

HAZRAT XIZR OBRAZINING MILLIY VA JAHON MIFOLOGIK ARXETIPLARI UYG'UNLIGIDA TALQINI ("HAZRATI XIZR IZIDAN" QISSASI MISOLIDA)

Nuritdinova Nigina Faxritdin qizi

Annotatsiya. Maqolada Isajon Sultonning "Hazrati Xizr izidan" qissasida Xizr obrazining o'zbek va jahon mifologiyasi unsurlari asosida badiiy talqin etilishi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Hazrat Xizr, mifologik obraz, arxetip, folklorizm, o'lmaslik motivi.

Аннотация. В статье анализируется художественная трактовка образа Хизра в повести Исажона Султона «Hazrati Xizr izidan» на основе элементов узбекской и мировой мифологии.

Ключевые слова: Хазрат Хизр, мифологический образ, архетип, фольклоризм, мотив бессмертия.

Annotation. The article analyzes the artistic interpretation of the image of Khizr in Isajon Sulton's novella "Hazrati Xizr izidan" on the basis of elements of Uzbek and world mythology.

Keywords: Hazrat Khizr, mythological image, archetype, folklorism, motif of immortality.

Hazrat Xizr obrazi Sharq xalqlari ma'naviy hayotida ezgulik, hikmat, rahm-shafqat va ilohiy madad timsoli sifatida keng tarqalgan. Zamonaviy o'zbek nasrida bu obraz diniy-afsonaviy talqin doirasidan chiqib, kengroq estetik mazmun kasb etmoqda. Isajon Sultonning "Hazrati Xizr izidan" qissasi shunday talqinning yorqin namunasidir.

Qissada o'zbek mifologiyasi unsurlari uch darajada ifodalangan: oddiy folklorizm afsonaviy motivlarning bevosita qo'llanishida, murakkab folklorizm

mif va falsafiy g'oyalar uyg'unligida, *sintezlashgan folklorizm* esa xalq e'tiqodlari, diniy rivoyatlar va muallif tafakkurining qo'shilishida namoyon bo'ladi.

Shu bilan birga, asar milliy an'anadan tashqari jahon mifologiyasiga xos umumiy arxetiplarni ham o'zida mujassamlashtiradi. Xizr obrazi "abadiy hayot sohibi", "yo'l ko'rsatuvchi donishmand" va "tabiat homiysi" kabi universal arxetiplar bilan mushtarak bo'lib, o'lmaslik g'oyasi bilan bog'liq Gilgamesh, Prometey, Krishna kabi obrazlar bilan qiyoslanadi.

Xulosa shuki, Isajon Sulton Xizr obrazini milliy diniy-afsonaviy timsoldan inson, tabiat va koinot o'rtasidagi muvozanatni ifodalovchi umuminsoniy mifologik arxetip darajasiga ko'taradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sulton I. Hazrati Xizr izidan. – Toshkent, 2018.
2. Мелетинский Е. М. Поэтика мифа. – М.: Наука, 1976. – 407 с.
3. Элиаде М. Священное и профанное. – М.: Республика, 1994. – С. 23–45.
4. Юнг К. Г. Архетипы и коллективное бессознательное. – М.: AST Publishers, 2020. – 168 с.
5. Грейвс Р. Мифы Древней Греции. – М.: Прогресс, 1992. – 624 с.
6. Зубов А. Б. Религии Индии. – М.: Аспект Пресс, 2016. – 384 с.